

החיים, אבל יותר מתקדמת-נחשלים היה במבט זה בטוי של סבל עז, זה סבל האנשים הצעירים והרעננים, העלולים, במקום שיש מסלות סלולות, לכבוש כבוש מלא את עולמם הקטן והישר, ושבמקום תהו לא דרכים הם תוהים שנים על שנים בטרם יאחזו בעבודה מבלי להעזר, וגומרים, אם לא יקדמם המות בנעוריהם, בעבודה מפרכת וזעומה, שאינה מביאה ברכה לעולם, כיון שהיא נעשית רק על חשבון עצמם; והגבות, אשר מעל לעיני האיש הזה, היו אף הן עבותות וחשובות, — אלו גבות העינים העתידות לשוות על בעליהן, בימי הזקנה, תוספת הוד של אנשי צורה וכבוד; ומדברותיו של לרנר אף להן היה משקל: לרנר לא היה מחונן אמנם בכח הגלוי שבדברים, הוא, להפך, היה גובר על ידי קליטה, אלא שבדבריו היו דומים למאזנים כבדות וישרות שכל פסלת קלה איננה מניעה אותן אף תנועה כל שהיא, ושכל דבר רב ערך מכריע אותן תוך כדי רגע הכרעה גמורה. כזה היה האיש הזה, שהיה ממעט בהליכות העולם אשר מחוץ לנפשו והיה הולך ומגבש את דמות עולמו הקטן עד לידי יצירת אופי מגומר שאינו עלול להפסל, — ולבן-אדם זה אמיץ העצבים, שאף על מצחו הצר היתה חרותה כעין עקשנות של התמדה, הבאה מתוך יכלת-חיים עזרת ומתנונה, — ביחס לבן אדם זה נראתה כה טפלה אותה מסגרת החיים שהיה נתון בתוכה. כל דמותו הכבדה, שלא היתה תובעת יותר מכדי ערכה, וצרכה, היתה ראויה לכאורה, שאנשי-הסביבה יתיחסו אליה ביחס של אמת, אם גם לא בעדף של רך וחסד; ולרנר, ברחוב היהודים שלנו אשר בכרך ורשא, ידע בתחלת עבודתו הספרותית הראשונה, את כל מרירות היחס המבטל והעוכר, אשר אליו נדונים על פי רוב רק אלה החרשים עד כדי להיות סמויים מן העין ואלה הנחשלים עד כדי שקיץ; הוא היה חזק ידים וערף; עלול להנסות בהרפתקאות בחיק הטבע, לצאת אל היער ואל השדה, לשאת את נפשו אל חליפות הארץ ואל זעף הטבע, — והוא נכלא בימי נעוריו האמיצים והטובים בכלוב אבן צר, באחת העלויות אשר בעיר הגדולה והנכריה, במקום אשר לא ידעו איש ואיש לא התרועע אליו. הוא חי ללא רעים, וכל אמון לבו וכל החסד הגלוי אשר בעיניו התמימות, היה בלא היה; ואחרון אחרון איום — הוא היה אמיץ-שרירים וגדול מאויים פשוטים ותמימים — והוא לא יכל במשך שנים להשקיט את רעבונו; הוא רעב ללחם, יום על יום ושנה על שנה, רעב לרא חרפה, כי יעקב לרנר לא היה אחד מאברכי הכשלוך הרגילים, שהיו ממלאים בימים ההם את בירת פולניה — אבל הוא רעב עד כדי אכזריות כלפי עצמו, עד כדי אפיסת הכחות ועד כדי חולשת הלב שאין אחריה לא חסד-נעורים ולא תעתועי-חלומות; ומוצא לא היה לו ליעקב לרנר, כי לא ידע לא את ההכנעה של הכושלים ולא את עוית-הנפש של החולמים, המביאה אף היא לפעמים לידי נצחון; הוא היה עלול לסבול ולצפות דמם, עד אשר יתבוננו אליו — החיים והאנשים — מאליהם, ומבלי כל תביעה או תחנה מצדו; והוא סבל וצפה דמם, עד אשר פרך את גופו האמיץ — ויחלה.

אחד הוא הגורל לאדם ולכשרונו.

כשרונו של יעקב לרנר היה לקוי, ואף על פי שנהערכה זו יש יותר מן השבח מאשר ממדת הכשלוך. על פי אמיץ השפה, על פי כח הכבוש ביחס למלים ועל פי ישרתם של בתי-השיר וגזרתם — עולה יעקב לרנר הרבה והרבה על כמה משוררים בני זמנו, שחלקו גרוע מחלקם ביחס להגות לב החבויה בין השטין ולכליון הנפש המרחף מעל לדברים. כדמותו האישית כך גם דמות היצירה של לרנר; כבדה וטהורה גם יחד, תמימה עד כדי

יעקב לרנר.

השמועה על-דבר מותו של יעקב לרנר יכזה אולי להפתיע ולהעציב כאחד יחידים-גולה מבין הקוראים הותיקים, — אלה שתשומת לבם נעצרה כפעם בפעם לחרוזי-השירים השוטפים של משורר קצרי-יכלת זה, ששפתו נאלמה אולם פנימי ויקר, ושבגלל זה היו בתי-שיריו הזקופים והמצלצלים-הולכים הלוך ויפה ביפי קר וחיצוני מבלי אשר תגדל גם הגות הלב של המשורר העצורה בקרבם. אנכי, כשבאה אלי השמועה על דבר מותו ללא-עת של ידידי יקר-הלב-הזה, אשר ידעתיו עוד לפני עשר שנה, עוד אז כשרק בת-צחוקו הבישנית והכמהה העידה על תאות-היצירה הכבושה בקרב האיש הזה ללא פתרון, — אנכי, בשמעתי את דברי-המות הזה, רק נעצבתי, ואולם תמה לא תמהתי. ידוע ידעתי לפני כמה שנים, כי האיש הזה ימות בימי נעוריו; הוא היה מורה בבית-ספר, ובהיותו חולה במחלת החזה לא חשך אף-על-פי-כן לנפשו את השעות אשר לאחרי הצהרים, והיה הולך לשעוריו הפרטיים מרחוב לרחוב, — אלה רחובות הכרך-ורשא המלאים בקיץ אבק יוקד והבל-אבנים המקצר את הנשימה.

סופו של פזמון-החיים הזה היה כל כך רגיל, — המות. ואולם ההתחלה:

לפני כמה שנים, בתחלת בואו לורשא, בעודנו בוש להראות כמי שעתיד לעמוד בנסיון של יצירה, היה יעקב לרנר עלם לא רגיל על פי אמיץ גופו ועל-פי ספוק-לבו, — זה הלב התמים והעז אשר ידע להתאפק שנים על שנים מתוך צפיה לקורטוב כל שהוא של אשר מועט, שלגבי אחרים אין בו בכדי שלומים ונחומים. בימים ההם, ימי גבורת הנער ליעקב לרנר, היה הצעיר הזה מצטחק כל הימים מתחת לשפמו הכבד, ובענותו ברעב, ברעב ללחם ממש, היה אותו שפם צהבהב וחשוב מעורר, ביחס לבעליו, מין רגש לא רגיל של בושח ותמהון. — כבד כתפים היה האיש לרנר, אמיץ ידים-היה ועמוס שערות כבדות ועבותות, — זה נזר-השערות רבי-המשקל הנחן, על-פי-רוב, לאנשים שאינם חסרים משהו של תקיפות; בהלוכו היתה תמיד מתינות חשובה, לתנועותיו. לא היתה צמודה כל סזיזות, עיניו הביטו מבעד למשקפים במבט צוחק, תמה אמנם כל שהוא, כמבט אדם שאינו בקי כל צרכו בהליכות

חולשה וחסרה כל שפק עד כדי הבלטת-כה, מוגבלת עד לבלי לקבל השפעה המביאה לידי הפראה ונאמנה לעצמה עד כדי השתלמות אטית, העולה בעמל שנים, כבר בראשון שבין שיריו החשובים — "הטחנה" — ישנם גם עז השפה הערומה במקצת וגם צחצוח החרוזים הגומאים האחד את השני, — אלו שתי מדות-הבנין של השירה שנתנו את אותותן בכל מעשי היצירה הקטנים, שיעקב לרנר הביא לעולם במשך כמה שנים, ואשר בשירו האחרון, "פִּיחַ—פִּיחַ"—זה שאולי ראה אור עולם לאחר מותו של הַשָּׁר— הגיעו שתיהן למדרגה גבוהה של שכלול, —שכלול חיצוני, הנותן אף על פי כן ליעקב לרנר את הזכות חדלת-התנחומים להמנות אחרי מותו בין יוצרי הכבוד של השפה. כי בעיקר היה יעקב לרנר אמן השפה; הוא כון אמנם בראשית יצירתו את כל יכלתו רק ללהשי מלים חשופות וקרות, אבל לאט לאט הפך להיות בן-אומנים גם למעשי הצרופים, —אלו צרופי הלשון שיש בהם תמיד יותר יצירה מאשר שלוב-מדים על פי אומדנא; אצל לרנר חסרים אמנם הצרופים הללו את עדר הרך והרמוז, ורבים בגלל זה אין בהם בכדי קיום לדורות, כיון שאינם נעשים לחשיבות-שפה בפני עצמן, אבל אף על פי כן הם גורמים לשיריו המשובחים של יעקב לרנר, כמו "הטחנה" ו"פִּיחַ—פִּיחַ", שיתקומו בתור יצירות של שירה מחושבת ותמימה.

חמש השנים האחרונות עברו עלינו כמו מתוך ערפל. ואולם דומה הדבר, כי סוף סוף עלה בגורלו של יעקב לרנר, כי אנשי היצירה אשר בקרבנו יסבו אליו מאליהם את תשומת לבם ויתבוננו ביוצר חמים ובְּדֵל זה, אשר לא תעתועי-דמיון של נעורים ולא עוית נפש של בער הזיה גרם לו לתבוע לעצמו קרן זוית במחנה הבודדים אשר ליוצרים העברים; הוא התאמץ עד לידי יצירה רק מתוך הכרח של אדם תמים נפש וכשרון, שלא נתן לו להקל את סבל חייו על ידי ותור של חנופה או הכנעה; והכרח עליון זה, אשר הקנה לו אחרית-כבוד, עלה לו במחיר היקר—בחיו.

יעקב שטיינברג.